

В. Л. Ортинський

доктор юридичних наук професор,
директор Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету “Львівська політехніка”

І. О. Колб

кандидат юридичних наук,
начальник відділу нагляду за додержанням законів
при виконанні судових рішень у кримінальних
провадженнях та інших заходів примусового
характеру прокуратури Київської області

ЗЛІСНА НЕПОКОРА ЯК ПІДСТАВА ЗАСТОСУВАННЯ СИЛИ ДО ЗАСУДЖЕНИХ: ІНДИВІДУАЛЬНЕ ТА ВІКТИМОЛОГІЧНЕ ЗАПОБІГАННЯ

© Ортинський В. Л., Колб І. О., 2019

З'ясовано сутність злісної непокори засуджених до позбавлення волі в контексті визначених у законі підстав застосування до них заходів фізичної сили, спеціальних засобів і зброї, а також розроблено науково обґрунтовані заходи щодо удосконалення правового механізму з цих питань на індивідуальному рівні запобігання злочинам.

Ключові слова: злісна непокора; засуджений; позбавлення волі; установа виконання покарань; запобігання злочинам; фізична сила; спеціальні засоби; зброя.

В. Л. Ортинский, И. О. Колб

ЗЛОСТНОЕ НЕПОВИНОВЕНИЕ КАК ОСНОВАНИЕ ПРИМЕНЕНИЯ СИЛЫ К ОСУЖДЕННЫМ: ИНДИВИДУАЛЬНОЕ И ВИКТИМОЛОГИЧЕСКОЕ ПРЕДОТВРАЩЕНИЕ

Определена сущность злостного неповиновения осужденных к лишению свободы в контексте установленных в законе оснований применения к ним физической силы, специальных средств и оружия, а также разработаны научно обоснованные меры, направленные на усовершенствование правового механизма по этим вопросам на индивидуальном уровне предупреждения преступлений.

Ключевые слова: злостное неповиновение; осужденный; лишение свободы; учреждения по исполнению наказаний; предупреждение преступлений; физическая сила; специальные средства; оружие.

V. L. Ortinsky

Director of the Institute of Law, Psychology and Innovative Education
Lviv Polytechnic National University
Doctor of Laws Professor

I. O. Kolb

Head of the law enforcement department
when executing judgments in criminal cases
proceedings and other coercive measures
nature of the prosecutor's office of the Kiev region
Doctor of Law

MALICIOUS DISOBEDIENCE AS BASIS OF USE OF FORCE TO CONVICTS: INDIVIDUAL AND VITICOMOLOGICAL PREVENTION

The article defines the essence of malicious disobedience of prisoners sentenced to deprivation of liberty in the context of the grounds for applying physical force, special means

and weapons to them, as well as scientifically based measures aimed at improving the legal mechanism on these issues at the individual crime prevention level.

Key words: malicious disobedience; convicted; deprivation of liberty; penal institutions; crime prevention; physical strength; special means; weapon.

Постановка проблеми. В кримінології під індивідуальним запобіганням злочинам розуміють систему цілеспрямованого, організованого, з урахуванням педагогічних вимог, виховного впливу на свідомість, почуття, волю особи, що профілакується, з метою усунення, нейтралізації, блокування у неї негативних і, одночасно, формування позитивних якостей, стереотипів і звичок законослухняної поведінки [1, с. 101]. Отже, як слушно зауважив у зв'язку з цим В. В. Голіна, індивідуальне запобігання злочинам можна вважати одним із різновидів запобіжної діяльності щодо конкретної особи [2, с. 146]. Його об'єктом є:

а) поведінка та спосіб життя осіб з високою імовірністю вчинення злочину;
б) соціальні елементи їхньої особистості, які відображають антисуспільну спрямованість;
в) соціально значущі для формування та реалізації останньої деякі психофізичні особливості індивідів;

г) несприятливі умови середовища, яке оточує таку особу, та життєвого укладу; інші довготривалі обставини, які визначають криміногенну ситуацію і полегшують вчинення злочину [3, с. 39].

Як показує практика, для визначення кола осіб, які потребують застосування заходів індивідуального запобігання злочинам, необхідні:

1) фактичні підстави для такої діяльності, тобто реальна поведінка особи, в якій закладений потенційний злочин;

2) правові підстави, тобто урегульованість цього напрямку запобіжної діяльності нормами права;

3) кримінологічні підстави, тобто наявність певного рівня кількісно-якісних показників криміногенності особи, які дають змогу виокремити із маси відповідної категорії осіб саме тих, від кого з високим ступенем імовірності слід очікувати вчинення злочину [2, с. 146].

Важливим у цьому контексті є висновок, до якого прийшов А. П. Закалюк, а саме: наскільки обґрунтованим і предметним є уявлення про детермінанти злочинності та злочинних проявів, їхнє детермінувальне значення, причини, які їх передусім спричиняють та зумовлюють, умови, які їм сприяють, настільки адресно точно та з урахуванням предметної значущості можна визначити об'єкти запобіжної дії на ці детермінанти та розподілити ці об'єкти залежно від міри їх значущості та відповідної черговості здійснення такої дії [4, с. 332].

Залежно від цього та від стадії генезису особи злочинця в кримінології виділяють чотири види індивідуального запобігання злочинам:

1) ранню профілактику, що стосується об'єктів, які перебувають на початковому етапі криміналізації особи, а саме: необхідно виявляти джерела кримінальних та інших антисуспільних впливів на особу до того, як цей вплив ще не подіяв на її поведінку;

2) безпосередню профілактику, яка стосується тих осіб, поведінка яких свідчить про розвиток у них негативних інтересів, звичок, стереотипів;

3) профілактику на етапі злочинної поведінки (так званий пенітенціарний вид), яка спрямована на осіб, які вчинили злочини і стосовно яких суд прийняв рішення про застосування різних заходів кримінально-правового впливу;

4) профілактику рецидиву (постпенітенціарний вид), що здійснюється стосовно осіб, які відбули покарання у вигляді позбавлення волі, але підлягають нагляду з метою запобігання рецидиву [1, с. 101–102].

Як встановлено в ході спеціальних наукових досліджень, найефективні методи реалізації на практиці заходів індивідуального запобігання злочинам такі:

а) переконання, тобто процес логічного обґрунтування особі думки про відмову від продовження криміногенної поведінки, злочинних намірів та антигромадських настанов [3, с. 41];

б) надання допомоги, насамперед соціальної (зокрема, працевлаштування особи; покращення побутових умов; зміна способу життя; тощо) [3, с. 41];

в) примус, який створює для особи несприятливі наслідки фізичного, матеріального та технічного характеру [3, с. 42].

Результати цього дослідження показали також, що доволі важливе значення у правовому механізмі індивідуального запобігання злочинам має й віктимологічне запобігання, що охоплює комплекс заходів та діяльність, спрямовану на зниження рівня групової (масової) та індивідуальної віктимності, а також зменшення кількості жертв злочинів у суспільстві на загальносоціальному, спеціальному та індивідуальному рівнях [2, с. 138].

Зважаючи на означені теоретичні положення та відповідно до змісту предмета цієї наукової статті, головним її завданням стало розроблення науково обґрунтованих заходів, спрямованих на удосконалення правового механізму запобігання злісній непокорі вимогам адміністрації установ виконання покарань (УВП) на індивідуальному рівні, ураховуючи й заходи фізичного впливу, спеціальні засоби та зброю, які має право застосовувати персонал колоній відповідно до вимог ст. 106 Кримінально-виконавчого кодексу (КВК) України.

Аналіз дослідження проблеми. Як показало вивчення наукової літератури, доволі активно займаються розробленням питань, що стосуються сутності злісної непокори засуджених до позбавлення волі в контексті визначених у законі підстав застосування до них заходів фізичної сили, спеціальних засобів і зброї в УВП, такі науковці, як: К. А. Автухов, В. А. Бадира, В. В. Василевич, Т. А. Денисова, О. М. Джужа, О. Г. Колб, І. О. Колб, В. О. Меркулова, О. І. Плужнік, А. Х. Степанюк, В. М. Трубников, І. С. Яковець та ін.

Поряд з цим, треба визнати, що у сучасних умовах реформування сфери виконання покарань проблеми, які прямо стосуються цього виду злочинів, а також заходи щодо удосконалення правового механізму з цих питань на індивідуальному рівні запобігання їм, досліджені не повністю, тому тема цієї наукової статті доволі актуальна та має теоретичне і практичне значення.

Виклад основного матеріалу. Саме зазначені наукові підходи й стали методологічним підґрунтям для з'ясування змісту та сутності індивідуального та віктимологічного запобігання злісній непокорі вимогам адміністрації УВП. Під індивідуальним запобіганням такому злочину в цій роботі розумітимемо комплекс заходів виховного, режимного, профілактичного та іншого характеру, що застосовуються до засуджених, які перебувають на профілактичних обліках УВП та схильні до виявлення злісної непокори вимогам адміністрації УВП; а під віктимологічним запобіганням цьому злочину – діяльність, що здійснюється в УВП з метою зниження рівня індивідуальної віктимності (здатності особи стати жертвою злочину, склад якого визначено в ст. 391 КК України), а також для нейтралізації, блокування, усунення тощо детермінант, що сприяють формуванню стану віктимності в конкретно взятої особи в місцях позбавлення волі й породжують його. Крім цього, для узагальнення результатів цього дослідження з означеної проблематики використано положення, висновки та пропозиції, викладені в сучасних наукових розробках [5].

Сутність та зміст заходів індивідуального запобігання злісній непокорі вимогам адміністрації УВП досліджено у цій роботі також на підставі вивчення всього процесу виконання відбування покарання у вигляді позбавлення волі [6, с. 584–599], який, зокрема, охоплює період, коли засуджений прибуває у конкретну УВП для відбування визначеного судом кримінального покарання та закінчується часом притягнення цієї особи до кримінальної відповідальності за ст. 391 КК України. Кожний із заходів, що застосовується до конкретного засудженого, є суто індивідуальним (ч. 4 ст. 6 КВК). Поряд з цим, як свідчать результати цього дослідження, навіть такий жорстоко регламентований порядок індивідуального впливу на засудженого не позбавлений вад, недоліків та причин, що суттєво впливають на ефективність індивідуального запобігання злісній непокорі вимогам адміністрації УВП, а саме:

1. Відповідно до вимог ч. 1 ст. 95 КВК України всіх засуджених, які прибувають у колонію, поміщають у дільницю карантину, діагностики і розподілу, в якій упродовж 14 діб вони проходять

повне медичне обстеження для виявлення інфекційних і психічних захворювань, а також первинне психолого-педагогічне та інше вивчення. Як встановлено в ході дослідження, цей термін є не тільки недостатнім для зібрання достатньо повної інформації про особу, але й суперечить законодавству з питань розгляду звернень громадян, яке передбачає триваліші строки (від одного місяця і більше) з цього приводу [7]. Це одна з обставин, що негативно впливають на ефективність індивідуального запобігання, зокрема й злісній непокорі вимогам адміністрації УВП, яка належить до підстав застосування сили до засуджених.

Для усунення зазначеної прогалини варто зі змісту ч. 1 ст. 95 КВК вилучити словосполучення “чотирнадцять діб” та змінити його іншим “не більше від двох місяців”, виклавши одночасно цю норму Кодексу в новій редакції. Додатковим аргументом щодо видозміни змісту ч. 1 ст. 95 КВК є результати спеціальних наукових досліджень, в ході яких встановлено, що найбільше злочинів в УВП засуджені вчиняють упродовж перших місяців перебування у місцях позбавлення волі [8, с. 8–9].

Згідно з положеннями ч. 2 ст. 95 КВК України, за результатами медичного обстеження, первинної психодіагностики і психолого-педагогічного вивчення та на підставі кримінологічної, кримінально-правової характеристики на кожного засудженого, якого тримають у дільниці карантину, діагностики і розподілу, складають індивідуальну програму соціально-виховної роботи, яку затверджує начальник колонії. Вивчення її змісту показало, що в цій програмі доволі розмито, формально та безпредметно відображають заходи, що стосуються запобігання вчиненню засудженими нових злочинів під час відбування покарання в УВП. З урахуванням цього, слід у ч. 2 ст. 95 КВК вилучити словосполучення “індивідуальна програма соціально-виховної роботи” та замінити його іншим – “індивідуальна програма соціально-виховної роботи та запобігання злочинам”.

Такий підхід не тільки підвищить рівень взаємодії всіх підрозділів УВП, що залучені до процесу виправлення та ресоціалізації засуджених, а також до діяльності із запобігання вчиненню ними нових злочинів під час відбування покарання, зокрема відповідно до вимог ст. 105 КВК, яка передбачає також застосування заходів вгамування до засуджених, позбавлених волі, але й дасть можливість комплексно впливати на особу всіма наявними потенційними ресурсами УВП, ураховуючи й питання запобігання злісній непокорі вимогам адміністрації УВП. Крім цього, зазначений підхід дасть змогу розробити та ефективно реалізувати на практиці заходи віктимологічної профілактики, зменшити рівень віктимності в місцях позбавлення волі, а, в кінцевому результаті, – вірогідність застосування сили до засуджених у місцях позбавлення волі.

Важливим у цьому контексті було б доповнення ч. 2 ст. 95 КВК реченням такого змісту: “Індивідуальна програма соціально-виховної роботи та із запобігання злочинам доводиться до кожного засудженого під розпис та враховується під час визначення ступеня виправлення особи. Такий самий порядок має дотримуватись й під час внесення змін і доповнень у зазначену програму”.

Цей підхід ґрунтується на вимогах ст. 57 Конституції України, відповідно до якої кожному гарантовано право знати свої права й обов’язки, а також положення про те, що закони та інші нормативно-правові акти, які визначають права й обов’язки громадян, мають бути доведені до відома населення в порядку, встановленому законом. Особливо актуальним це питання, як показали результати цієї наукової розробки, є для тих засуджених, які належать до категорії злісних порушників та осіб, що перебувають на профілактичних обліках УВП як такі, що схильні до злісної непокори вимогам адміністрації УВП та щодо яких здебільшого застосовують визначені у законі заходи фізичного впливу, спеціальні засоби і зброю.

3. Як встановлено в ході цього дослідження, значна частина засуджених до позбавлення волі після перебування у дільниці карантину, діагностики і розподілу переводиться для подальшого відбування в дільницю посиленого контролю (ст. ст. 18, 97, 138–140 КВК). Водночас, відповідно до вимог ч. 3 ст. 97 КВК, на кожного засудженого розробляється спеціальна індивідуальна програма, яка передбачає індивідуально-виховні, психотерапевтичні та психокоригувальні заходи, але не містить заходів щодо запобігання вчиненню цими особами нових злочинів, а також заходів

віктимологічної профілактики, що важливо з погляду реалізації завдань, що визначені в ст. 1 КВК України, а також дотримання на практиці кримінально-виконавчого законодавства, виконання і відбування покарань (зокрема, принципу диференціації та індивідуалізації виконання покарань [9] та принципу раціонального застосування примусових заходів і стимулювання правослужняної поведінки [10]) (ст. 5 КВК), зокрема і вгамівні заходи (ст. 105–106 КВК).

Враховуючи зазначене, логічною є видозміна змісту ч. 3 ст. 97 КВК, а саме – доповнення її словосполученням “а також заходи із запобігання злочинам” та викладення цієї норми у новій редакції. Крім цього, ч. 3 ст. 97 КВК варто доповнити положенням такого змісту: “Індивідуальна профілактична робота із засудженими, які перебувають на профілактичних обліках цих дільниць колоній, здійснюється цілеспрямовано, планомірно, диференційовано з урахуванням особистості правопорушника, характеру і ступеня його соціальної занедбаності, небезпеки вчиненого злочину та інших особливостей, що мають значення для правильного вибору методів і заходів впливу на особу, а також індивідуалізації застосування визначених у законі засобів виправлення і ресоціалізації засуджених”.

Сьогодні такий підхід регламентовано положенням підзаконних нормативно-правових актів з питань виконання – відбування покарань (зокрема, розділу XIX “Нагляд за засудженими” ПВР УВП [11]), що не співвідноситься повною мірою зі змістом принципу законності, який визначений ч. 2 ст. 19 та п. 14 ст. 92 Конституції України.

4. Як випливає зі змісту ч. 3 ст. 101 КВК, засуджені, які злісно порушують режим відбування покарання, можуть бути переведені:

- а) з дільниці соціальної реабілітації до іншої дільниці;
- б) з колонії середнього рівня чи звичайного житлового приміщення колонії максимального рівня безпеки в приміщення камерного типу колонії максимального рівня безпеки – все це можна зарахувати до доволі ефективних індивідуальних заходів із запобігання, зокрема, злісній непокорі вимогам УВП.

Поряд з цим, у цьому випадку, для результативнішого застосування на практиці заходів індивідуального запобігання злочинам і віктимологічної профілактики, зокрема з питань запобігання застосуванню сили, доволі важливо забезпечити цей процес відповідною інформацією про засудженого та взаємодію з цих питань з іншими УВП (так звану горизонтальну взаємодію правоохоронних органів [12, с. 134–136]).

Логічно у зв’язку з цим було б доповнити ст. 101 КВК частиною четвертою такого змісту: “У разі переведення засудженого, який перебуває на профілактичному обліку, до іншої установи виконання покарань керівник попередньої установи долучає до особової справи відповідні матеріали із зазначенням підстави та строку перебування на обліку. Особу, яка була переведена в порядку, встановленому в ч. 3 цієї статті Кодексу, письмово попереджують про те, що надалі за вчинення злісних проступків у виді злісної непокори вимогам адміністрації УВП вона може бути притягнута до кримінальної відповідальності за ст. 391 Кримінального кодексу України. Копія зазначеного попередження із розписом засудженого в обов’язковому порядку долучається до особової справи засудженого”.

5. Як встановлено в ході цього дослідження, однією з умов, що сприяє на індивідуальному рівні злісній непокорі засуджених вимогам адміністрації УВП, є доволі поширене публічне застосування персоналом УВП передбачених у законі заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і зброї (ст. 106 КВК). Сутність цієї проблеми полягає у тому, що в загальній структурі зазначених застосувань 67 % пов’язано з вчиненням засудженими фізичного опору [13, с. 23]. Пріоритетними є наручники, які застосовувались до засуджених у 62,2 % всіх випадків реагування персоналу УВП на зазначені протиправні діяння. Крім цього, щоб не дати змогу цим особам заподіяти шкоду оточенню або самим собі під час вчинення фізичного опору, в 24,5 % до засуджених застосовувалась фізична сила та 8 % – кийки гумові [13, с. 22]. Як свідчать результати спеціальних досліджень, публічна діяльність персоналу УВП у присутності інших засуджених, особливо в колоніях максимального рівня безпеки, нерідко спричиняє випадки масової непокори останніх, а також дії, що дезорганізують роботу УВП (ст. 392 КК) [14]. Не менш потенційно

небезпечною у цьому сенсі є й діяльність в УВП підрозділів спеціального призначення (ст. 105 КВК), в ході якої значно зростає рівень віктимності в місцях позбавлення волі та кількість потерпілих від застосування до засуджених фізичного впливу, спеціальних засобів і зброї [15]. Як свідчить практика, потерпілими від таких дій спецпідрозділів ДКВС України стають передусім засуджені, які схильні до злісної непокори та до вчинення злісних правопорушень як об'єкти профілактичного обліку [16].

Враховуючи зазначене та з метою запобігання протиправним діянням з боку персоналу УВП, а також усунення, нейтралізації, блокування тощо детермінант, що спричинюють і зумовлюють злісну непокору вимогам адміністрації УВП на індивідуальному рівні, варто перше речення ч. 2 ст. 106 КВК викласти в новій редакції, а саме: “Застосуванню заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і зброї має передувати вербальне попередження про намір та правові наслідки застосування вказаних заходів і засобів з використанням в обов'язковому порядку для фіксації такого факту визначених у законі технічних засобів нагляду і контролю”.

Крім цього, ч. 4 ст. 6 “Виправлення і ресоціалізація засуджених та їх основні засоби” КВК України необхідно доповнити реченням такого змісту: “Пріоритетним у випадку застосування визначених у законі засобів виправлення і ресоціалізації засуджених має бути метод переконання як основа спілкування персоналу установ виконання покарань і засуджених”.

Як показують результати спеціальних наукових досліджень, саме невміння та небажання вести діалог із особами, які відбувають покарання, зокрема й перед застосуванням сили, зокрема, у виді позбавлення волі, є однією з обставин, що породжує конфлікт між цими суб'єктами кримінально-виконавчих правовідносин [17, с. 57–61].

6. Відповідно до вимог ч. 1 ст. 104 КВК, на оперативні підрозділи УВП покладено обов'язок щодо вивчення причин і умов, що сприяють вчиненню злочинів та інших правопорушень, проте ні в цьому Кодексі, ні в інших законах, зокрема КПК України, в якому відсутні норми з цих питань, а також у відомчих нормативно-правових актах Міністерства юстиції України правового механізму з цього приводу не створено. Як показали результати цього дослідження, зазначена обставина також негативно впливає на ефективність і результативність запобігання злісній непокорі вимогам адміністрації УВП, ураховуючи й питання, що стосуються застосування до засуджених заходів вгамівного характеру, що обумовлює необхідність видозміни ч. 1 ст. 104 КВК. Її потрібно доповнити реченням такого змісту: “Оперативні підрозділи органів та установ виконання покарань реалізують визначені в цій статті Кодексу завдання у взаємодії з іншими структурними підрозділами як всередині конкретно взятої установи, так і в межах сфери виконання покарань”.

7. Результати цього дослідження показали, що у змісті індивідуального запобігання злісній непокорі вимогам адміністрації УВП та віктимологічної профілактики у місцях позбавлення волі з питань застосування сили до засуджених активно використовують й інші засоби, що позитивно зарекомендували себе на практиці.

До таких, зокрема, можна зарахувати:

- а) попередження та подолання професійної деформації персоналу УВП;
- б) формування духовної культури пенітенціарного персоналу як компонента його професійної майстерності;
- в) формування духовності засудженого у контексті пенітенціарного процесу;
- г) релігійний чинник як компонент ресоціалізації засуджених;
- г) соціально корисні зв'язки засуджених до позбавлення волі та їх правове регулювання;
- д) психологічна готовність засуджених до сприйняття виховного впливу;
- е) використання засобів масової інформації як однієї з форм підтримки соціально корисних зв'язків засуджених із зовнішнім світом;
- е) застосування пенітенціарної соціології як основи сучасного реформування місць позбавлення волі та ресоціалізації засуджених;
- ж) вирішення проблем спілкування між персоналом УВП та засудженими;
- з) урахування особистісних особливостей агресивних засуджених;

і) активніша реалізація на практиці індивідуальних запобіжних заходів із недопущення ухилення засуджених від відбування покарання;

к) інші, виведені в науці [1, с. 595–612] та, зокрема в спеціальній науковій літературі [18, с. 248–258] індивідуальні заходи запобігання злочинам з боку засуджених в УВП, урахуваючи й злісну непокору вимогам адміністрації УВП, зокрема на віктимологічному рівні [19].

Висновок. Отже, по суті, індивідуальне та віктимологічне запобігання злісній непокорі вимогам адміністрації УВП як одній із підстав застосування до засуджених, позбавлених волі, заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і зброї – це комплекс соціально-виховних, режимних, оперативно-розшукових та інших заходів, що застосовуються індивідуально щодо тих засуджених, які схильні до вчинення цього злочину, відповідно до чинного кримінально-виконавчого законодавства України, з метою кримінологічної профілактики, відвернення та припинення такого суспільно небезпечного діяння в місцях позбавлення волі. Їх ефективність залежить не тільки від змісту та різноманіття заходів цього напрямку запобігання злочинам, але й від результативності інших напрямів запобіжної діяльності у сфері виконання покарань, а саме – загальносоціального та спеціально-кримінологічного. І навіть більше, безсистемність реалізації на практиці заходів індивідуального та віктимологічного запобігання злісній непокорі вимогам адміністрації УВП, поряд із правовими прогалинами та недосконалістю правових норм з означених питань – це та обставина, яка є живильним джерелом, що спричиняє вчинення такого злочину з боку засуджених до позбавлення волі, а також виступає однією з підстав застосування вгамівних заходів до засуджених. Тобто нагальним теоретичним та практичним завданням у цьому напрямі є вирішення визначених у цій роботі проблем, зокрема за запропонованим у ній науково обґрунтованим алгоритмом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Профілактика злочинів: підручник. За заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Джужи. Київ: Атіка, 2011. 720 с.
2. Кримінологія: підручник. За ред. В. В. Голіни, Б. М. Головкина. Харків: Право, 2014. 440 с.
3. Запобігання злочинності (теорія і практика): навч. посіб. Харків: Нац. юрид. акад. України, 2011. 120 с.
4. Науково-практичний коментар Кримінально-виконавчого кодексу України. За заг. ред. А. Х. Степанюка. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 496 с.
5. Бондарєва К. В. Злісна непокора вимогам адміністрації установи виконання покарань: кримінально-правова та кримінально-виконавча характеристика: дис... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ: НАВС, 2018. 289 с.
6. Степанюк А. Х. Процесуальні аспекти доктрини кримінально-виконавчого права. Вибрані праці. Харків: Право, 2017. С. 584–599.
7. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 47. Ст. 256.
8. Лукашевич С. Ю. Кримінологічна характеристика та попередження злочинності засуджених в місцях позбавлення волі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків: ХНУВС, 2001. 19 с.
9. Конопельський В. Я. Реалізація принципу диференціації та індивідуалізації виконання покарань в кримінально-виконавчій діяльності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків: ХНУВС, 2014. 34 с.
10. Михалко І. С. Забезпечення принципу раціонального застосування примусових заходів і стимулювання правослухняної поведінки: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків: Націон. ун-т юрид. акад. України імені Ярослава Мудрого, 2012. 20 с.
11. Правила внутрішнього розпорядку установ виконання покарань: затв. наказом Міністерства юстиції України від 29 грудня 2014 р. № 2186/5. *Офіційний вісник України*. 2015 № 4. Ст. 88.
12. Колб О. Г., Журавська З. В. Про деякі шляхи підвищення рівня ефективності застосування в установах виконання покарань статті 391 Кримінального кодексу України. *Проблеми кримінального права, процесу та криміналістики*: матеріали наук.-практ. конф. (м. Одеса, 9 жовт. 2009 р.). Одеса: ОДУВС, 2009. С. 134–136.
13. Про стан правопорядку, ізоляції та нагляду, діяльність підрозділів охорони, пожежної безпеки та воєнізованих формувань Державної кримінально-виконавчої служби України у 2016 році: *Інформаційний бюлетень*. Київ: Департамент ДКВС Міністерства юстиції України, 2017. 34 с.
14. Копотун І. М. Теоретико-прикладні та правові засади запобігання злочинам, що зумовлюють виникнення надзвичайних ситуацій у виправних

колоніях України: дис... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Одеса: Нац. ун-т “Одеська юридична академія”, 2014. 510 с. 15. Діденко А. О. Бійці спецпідрозділу Державної пенітенціарної служби знову масово калічать в'язнів [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ukgprison.org.ua/news/1309978900>. 16. Діденко А. О. Чи сприяє побиття та знущання виправленню засуджених?! (Про події в Копичинській колонії № 112 26 та 27 липня 2012 року) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://khp.org/pda/index.php?id=1343408901>. 17. Ніколенко Д. О. Культура професійного спілкування із засудженими. *Проблеми пенітенціарної теорії і практики*. 1997. № 1 (2). С. 57–61. 18. Гула Л. Ф. Організаційно-правові заходи протидії протиправній діяльності кримінальних лідерів в установах пенітенціарної системи України: монографія. За заг. ред. проф. В. Л. Ортинського. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2017. 380 с. 19. Кримінологічна віктимологія: навч. посіб. / за заг. ред. проф. О. М. Джужі. Київ: Атіка, 2006. 352 с.

REFERENCES

1. *Profilaktyka zlochyniv* [Crime Prevention]: pidruchnyk. Za zah. red. d. yu. n., prof. O. M. Dzhuzhy. Kyiv: Atika, 2011. 720 p.
2. *Kryminolohiia* [Criminology]: pidruchnyk. Za red. V. V. Holiny, B. M. Holovkina. Kharkiv: Pravo, 2014. 440 p.
3. *Zapobihannia zlochynnosti (teoriia i praktyka)* [Crime Prevention (Theory and Practice)]: navch. posib. Kharkiv: Nats. yuryd. akad. Ukrainy, 2011. 120 p.
4. *Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalno-vykonavchoho kodeksu Ukrainy* [Scientific and Practical Commentary on the Criminal Enforcement Code of Ukraine]. Za zah. red. A. Kh. Stepaniuka. Kyiv: Yurinkom Inter, 2008. 496 p.
5. Bondarieva K. V. *Zlisna nepokora vymoham administratsii ustanovy vykonannia pokaran: kryminalno-pravova ta kryminalno-vykonavcha kharakterystyka* [The malignant disobedience to the requirements of the administration of the penitentiary institution: criminal and criminal characteristics: dis. lawyer]: dys... kand. yuryd. nauk.: 12.00.08. Kyiv: NAVS, 2018. 289 p.
6. Stepaniuk A. Kh. *Protsesualni aspekty doktryny kryminalno-vykonavchoho prava* [Procedural aspects of the doctrine of criminal law]. Vybrani pratsi. Kharkiv: Pravo, 2017. P. 584–599.
7. *Pro zvernennia hromadian* [On Citizens' Appeals]: Zakon Ukrainy vid 02.10.1996 r. No. 393/96-VR. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 1996. No. 47. P. 256.
8. Lukashevych S. Yu. *Kryminolohichna kharakterystyka ta poperedzhennia zlochynnosti zasudzhenykh i mistsiakh pozbavlennia voli* [Criminological characteristics and crime prevention of prisoners and places of imprisonment]: avtoref. dys. kand.. yuryd. nauk: 12.00.08. Kharkiv: KhNUVS, 2001. 19 p.
9. Konopelskyi V. Ya. *Realizatsiia pryntsyphu dyferentsiatsii ta indyvidualizatsii vykonannia pokaran v kryminalno-vykonavchii diialnosti* [Implementation of the principle of differentiation and individualization of execution of penalties in criminal activity]: avtoref. dys... kand. yuryd. nauk.: 12.00.08. Kharkiv: KhNUVS, 2014. 34 p.
10. Mykhalko I. S. *Zabezpechennia pryntsyphu ratsionalnogo zastosuvannia prymusovykh zakhodiv i stymulivannia pravo slukhnianoi povedinky* [Ensuring the principle of rational use of coercive measures and the promotion of the right to obedient behavior]: avtoref. dys. kand. yuryd. nauk: 12.00.08. Kharkiv: Natsion. un-t yuryd. akad. Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho, 2012. 20 p.
11. *Pravyla vnutrishnoho rozporiadku ustanov vykonannia pokaran* [Rules of Internal Order of Penal Institutions]: zatv. nakazom Ministerstva yustytisii Ukrainy vid 29 hrudnia 2014 r. No. 2186/5. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. 2015 No. 4. P. 88.
12. Kolb O. H., Zhuravska Z. V. *Pro deiaki shliakhy pidvyshchennia rivnia efektyvnosti zastosuvannia v ustanovakh vykonannia pokaran statti 391 Kryminalnogo kodeksu Ukrainy. Problemy kryminalnogo prava, protsesu ta kryminalistyky* [On some ways of increasing the level of efficiency of application in the institutions of execution of sentences of article 391 of the Criminal code of Ukraine. Problems of criminal law, process and criminalistics]: materialy nauk.-prakt. konf. (m. Odesa, 9 zhovt. 2009 r.). Odesa: ODUVS, 2009. P. 134–136.
13. *Pro stan pravoporiadku, izoliatsii ta nahliadu, diialnist pidrozdiliv okhorony, pozhezhoi bezpeky ta voienizovanykh formuvan Derzhavnoi kryminalno-vykonavchoi sluzhby Ukrainy u 2016 rotsi* [On the status of law enforcement, isolation and surveillance, activities of the units of protection, fire safety and paramilitary units of the State Criminal Enforcement Service of Ukraine in 2016]: informatsiinyi biuleten. Kyiv: Departament DKVS Ministerstva yustytisii Ukrainy, 2017. 34 p.
14. Kopotun I. M. *Teoretyko-prykladni ta pravovi zasady zapobihannia zlochynam, shcho zumovliuiut vynyknennia nadzvychnykh sytuatsii u vypravnykh koloniakh Ukrainy*

[Theoretical-applied and legal principles of prevention of crimes that cause emergencies in the correctional colonies of Ukraine]: dys... dokt. yuryd. nauk: 12.00.08. Odesa: Nats. un-t "Odeska yurydychna akademiia", 2014. 510 p. 15. Didenko A. O. ***Biitsi spetspidrozdilu Derzhavnoi penitentsiarnoi sluzhby znovu masovo kalichat v'iazniv*** [Soldiers of the State Penitentiary Special Forces Unit again mass cripple prisoners]. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <http://ukrprison.org.ua/news/1309978900>. 16. Didenko A. O. ***Chy spryiaie pobytta ta znushchannia vypravlenniū zasudzhenykh*** [Does beating and mockery contribute to the correction of prisoners]?! (Pro podii v Kopychynskii kolonii No. 112 26 ta 27 lypnia 2012 roku) [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <http://khp.org.ua/pda/index.php?id=1343408901>. 17. Nikolenko D. O. ***Kultura profesiinoho spilkuvannia iz zasudzhenyū*** [The culture of professional communication with prisoners]. Problemy penitentsiarnoi teorii i praktyky. 1997. No. 1 (2). P. 57–61. 18. Hula L. F. ***Orhanizatsiino-pravovi zakhody protydii protypravnoi diialnosti kriminalnykh lideriv v ustanovakh penitentsiarnoi systemy Ukrainy*** [Organizational and legal measures to counteract the criminal activity of criminal leaders in the penitentiary system of Ukraine]: monohrafiia. Za zah. red. prof. V. L. Ortynskoho. Lviv: Vyd-vo Lvivskoi politekhniki, 2017. 380 p. 19. ***Kryminolohichna viktymolohiia*** [Criminological victimology]: navch. posibnyk. za zah. red. prof. O. M. Dzhuzhi. Kyiv: Atika, 2006. 352 p.

Дата надходження: 05.09.2019 р.